

## BIBLIOGRAFIA

### PUBLICACIONS DEL PATRONAT D'ESTUDIS OSONENCs

CASTANY I LLUSSÀ, Josep, *Les coves prehistòriques de les Grioterres (Vila-nova de Sau, Osona)*. Préface de Jean Guilaine. Patronat d'Estudis Osonencs (Monografies, 16), 1995.

D'antic són conegudes a la comarca d'Osona les coves de la Vall de Sau, i concretament la de les Grioterres, on, segons la tradició, ja s'amagà dels seus perseguïdors el bandoler Serrallonga. Des de mitjan segle xx és coneguda també com a un jaciment arqueològic de gran importància. El present treball de Josep Castany recull tota la informació arqueològica que ha proporcionat la cova, des de la primera excavació el 1960, fins a les excavacions sistemàtiques, dirigides pel mateix autor, els anys 1981 a 1983.

Tot i que el llibre es troba organitzat en capítols temàtics, a grans trets se li poden distingir tres parts. En la primera, l'autor tracta fonamentalment l'entorn de la cova, natural, geològic i científic. Una segona part tracta els aspectes purament arqueològics. S'hi pot trobar en primer lloc una acurada descripció dels nivells estratigràfics identificats a la cova, i en segon lloc un estudi de la cultura material recuperada fins al present en els diferents sectors del jaciment. Finalment, a la tercera part, més interpretativa, es defineixen, a partir de la seva cultura material els diferents estadis del Neolític. L'ocupació postneolítica de la cova també és objecte d'un capítol especialitzat. El treball es conclou amb els resultats de les anàlisis practicades a les troballes, que fan possible la interpretació del jaciment.

Per la seva llarga durada, i per la complexitat i variabilitat de la seva cultura material, el Neolític és una de les etapes de la prehistòria de més difícil estudi a tot Catalunya, i, naturalment, la comarca d'Osona no n'és cap excepció. Per això tenen un especial valor els treballs monogràfics com els de Josep Castany. L'acurada anàlisi estratigràfica d'un jaciment on es veuen representades, i seqüenciades, bona part de les fàcies culturals del Neolític català, permet establir i reafirmar la cronologia d'aquesta etapa primordial del desenvolupament cultural de la comarca d'Osona. Però, sobretot fa pos-

sible incorporar a l'anàlisi històrica tots aquells altres jaciments i troballes puntuals que troben, a partir d'aquest, el seu context i referent històric.

ROCAFIGUERA I ESPONA, Montserrat de, *Osona Ibèrica: El territori dels antics ausetans*. Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs, Osona a la butxaca, núm. 16, Vic, 1995.

La publicació d'un treball de recerca arqueològica sempre és una bona notícia, però especialment en casos com aquest, perquè l'estudi que es publica és innovador en els seus plantejaments i metodologia.

El treball de l'arqueòloga Montserrat de Rocafiguera té un objectiu molt clar: estudiar un territori, el d'Osona, en època ibèrica (centrant-se en els segles IV i III aC). L'estudi d'un territori implica l'anàlisi de les característiques de localització dels diferents assentaments (en turons o en planes, prop de l'aigua o d'altres recursos...) i de les relacions que s'estableixen entre ells (visibilitat, distància i comunicacions). L'autora ens mostra com l'anàlisi rigorosa de les pautes d'assentament en una determinada àrea ens pot donar informació valuosa susceptible de ser interpretada històricament.

Aquest plantejament, ja de per si, crida l'atenció. Tradicionalment, els estudis sobre el món ibèric a Catalunya han consistit en monografies sobre jaciments arqueològics que ens permetien d'establir-ne una seqüència estratigràfica i cronològica, elaborar tipologies ceràmiques, conèixer característiques urbanístiques i tècniques constructives o determinar l'ús de certs elements tecnològics. La interpretació històrica passava únicament per la identificació d'elements procedents del món grec o fenici que permetien situar la cultura ibèrica en l'«òrbita» del món mediterrani i que permetien explicar l'origen i l'evolució del món ibèric en funció del contacte amb aquests pobles. D'altra banda, s'intentava fer encaixar les troballes arqueològiques amb la informació que les fonts històriques, sovint utilitzades de manera poc crítica, ens proporcionen.

El treball que us presentem, en canvi, parteix del registre arqueològic per a intentar fer una aproximació a l'estructura del territori dels ausetans en època ibèrica i a partir d'aquí poder formular hipòtesis sobre la relació del territori d'Osona amb la costa emporitana i el món mediterrani. En aquest sentit, aquest estudi s'emmarca en els treballs dels darrers anys que, un cop superades les tendències difusionistes i historicistes, han intentat una nova aproximació al món ibèric. El territori escollit, a més, suposa tot un repte; la informació de la qual disposem sobre els jaciments ibèrics d'Osona és desigual i tradicionalment ha estat considerada una àrea marginal en el món ibèric. Tanmateix, l'existència d'una via de comunicació tan important com la del riu Ter que, recordem-ho, desemboca ben a prop d'Empúries, ens fa pensar que l'àrea ausetana havia de ser una important zona de pas entre l'àrea costanera i la resta de la Catalunya interior.

Un altre dels elements innovadors del treball és la metodologia emprada. L'autora en basa en els plantejaments de l'anomenada arqueologia espacial. Aquests tipus d'estudis van començar a ser desenvolupats en el món anglosaxó cap als anys 70 i van donar els primers fruits a casa nostra a mitjans dels 80. Malauradament són pocs els estudis que s'han realitzat en el camp de l'arqueologia ibèrica utilitzant noves metodologies i és aquí on radica una bona part de la importància d'aquest treball. Però a més d'aplicar la metodologia de manera rigorosa, l'autora mostra un profund coneixement del territori, fruit no només de dades cartogràfiques i documentació sinó també de l'observació directa i de la participació en diversos projectes de recerca i excavacions a la comarca.

El llibre, amb pròleg de la Dra. M. Ángeles del Rincón, professora titular de la Universitat de Barcelona, parteix de la tesi de llicenciatura presentada per l'autora el 1989 a aquesta Universitat. Val la pena d'analitzar aquesta obra amb cert detall. Està estructurada en dues parts. En la primera, Montserrat de Rocafiguera fa un repàs de la història de la investigació, una presentació dels jaciments i del diferent grau de coneixement que tenim d'ells, una anàlisi exhaustiva de l'entorn del territori objecte d'estudi, i presenta i justifica el model d'anàlisi que aplicarà. La segona part és un estudi minuciós del territori de l'Osona ibèrica. Cada un dels jaciments és analitzat en funció dels recursos del seu entorn –aigua, minerals, sòls potencialment explotables–, en funció de la seva situació i altitud, de la seva ubicació respecte a les vies de comunicació i en relació als altres assentaments.

Això permet l'establiment d'una tipologia dels assentaments ibèrics de la comarca d'Osona. Un primer grup el formen els situats en altura respecte el seu entorn immediat, amb defenses naturals i fortificacions, amb doble atuonament i relacionats amb vies d'accés a la Plana. Un segon grup format per assentaments situats en petites elevacions, poc protegits, amb un entorn fèrtil i sense tanta importància estratègica tot i que semblen formar part d'una xarxa de comunicacions. Dos assentaments, l'Esquerda i el Castell de Tona, presenten característiques pròpies dels dos grups abans definits.

El fet que la totalitat dels jaciments presentin restes del segle III aC, permet d'abordar l'estudi de les relacions entre els assentaments i plantejar quina és l'estructura de l'Osona ibèrica en aquest moment. *Distàncies, intervisibilitat i intercomunicació* són els aspectes treballats per realitzar aquesta anàlisi. Donat que els jaciments estan ben comunicats entre ells, que sembla evident l'interès per a controlar les vies de comunicació i accés a la comarca i que molts dels punts d'establiment es troben al llindar de la Plana, l'autora conclou que la majoria d'aquests assentaments són marques de territori que controlen i limiten la Plana de Vic.

A nivell diacrònic, la varietat d'assentaments i la seva cronologia permeten dibuixar un procés d'evolució des d'uns nuclis que tenen com a objectiu prioritari defensar un territori cap a una progressiva funció econòmica vinculada a l'explotació agrícola. Aquests canvis estarien relacionats amb la crisi del segle III aC a la Mediterrània.

El capítol final analitza l'evolució del poblament ibèric a Osona en relació amb la resta del món ibèric i la Mediterrània. L'autora repassa els trets bàsics de la comarca des del Bronze final fins a arribar a l'Ausa romana tot intentant demostrar que l'àrea ausetana no és una zona marginal com tradicionalment s'ha plantejat sinó una zona que «participa del fenomen de la iberització amb tota la plenitud».

Tradicionalment hem tingut la idea de l'arqueòleg com un personatge romàntic dedicat a la tasca de recuperar objectes i «tresors». Aquesta imatge ha anat canviant i cada vegada la informació es recull amb més rigor i abundància gràcies a noves tecnologies. Però massa sovint ens quedem amb una pura recollida d'informació sobre el passat. Llibres com aquest ens permeten anar molt més enllà i descobrir que avui dia l'arqueologia té uns objectius i uns mètodes molt més científics. La recollida d'informació ha de ser el primer pas per poder plantejar models d'interpretació i hipòtesis d'explicació històrica. En aquesta línia es troba el treball comentat que té, a més, l'estranya virtut de combinar el rigor científic i la claredat expositiva, de manera que no només els especialistes en arqueologia sinó tots aquells que senten curiositat pel descobriment del passat poden accedir-hi.

Núria Bastardas i Rufat  
Manel Pirla i Luna

## ALTRES PUBLICACIONS

ORDEIG I MATA, Ramon, *Les dotalies de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII). Estudis Històrics (Diplomatari 1 i 2), volum I (segles IX-X)*, primera part i segona part. Vic, 1993-1994.

Un bon representant de l'escola històrica vigatana, deixeble aprofitat del Dr. Junyent i prou conegut ja per les seves aportacions particulars a la història medieval osonenca, ha donat a la publicació un primer lliurament de la seva tesi doctoral, aprovada amb mèrit excel·lent ara fa uns set anys. Aquest lapse de temps li ha permès revisar, completar i enriquir l'aplec documental, base de l'estudi inicial i, a l'ensem, aprofundir en l'anàlisi del seu contingut. Diguem d'entrada, doncs, que estem davant d'una obra de maduresa d'un consumat investigador.

El tema ja l'havia encetat l'autor en anys anteriors en oferir un inventari ben traçat de les actes de consagració i dotació de les esglésies catalanes dels segles IX-XII («Revista Catalana de Teologia», vols. IV-XVI, 1979-1991), on ja es donaven les seves dades fonamentals, el regest del seu contingut i, eventualment, el text de les inèdites. Ara, però, ha marcat una passa més ampla i definitiva i ens ofereix un vertader diplomatarí, és a dir, la collació de tots els textos íntegres de les predites dotalies amb les pertinents introduccions i l'estudi analític del seu contingut que ha de coronar l'obra al seu dia.

El pla d'aquesta es desenrotlla en quatre volums. Pel moment l'autor sols ens ha avançat el primer (bé que presentat editorialment en dues parts o dos toms), comprensiu d'una introducció general als aspectes formals de l'obra i particular al volum I, amb els textos corresponents als segles IX-X, que abracen un total de 120 documents. El segon comprendrà els documents del segle XI, el tercer els del XII –arribant en total a uns 400 documents–, mentre que el quart el reserva per a l'estudi institucional del conjunt de la col·lecció.

No escau en la present ocasió detallar per extens les característiques de la publicació. Però sí deixar ben establerta la seva significació i l'interès positiu per al coneixement de la vida de les terres catalanes septentrionals i centrals en els segles altomedievals en les seves diverses dimensions: política, jurídica, eclesiàstica, arqueològica, econòmica, social... De fet el pròleg que ha posat el professor Dr. Manuel Riu a la capçalera del present volum I en fa ja una justa valoració.

Les dotaties d'esglésies, siguin catedrals, monàstiques o parroquials –aquestes darreres, lògicament, les més nombroses–, marquen generalment l'arrencada de la vida col·lectiva de les comunitats veïnals –rurals o urbanes– no solament en l'aspecte religiós sinó també civil. Ben sovint semblen ser testimonis fefaents dels inicis de la repoblació del lloc o comarca, i a través de la seva seriació cronològica pot seguir-se la marxa progressiva de la restauració del país després de l'ocupació musulmana. En l'aspecte purament eclesiàstic, la dotalia constituïa el fonament jurídic de l'erecció de l'església i de la seva consagració, ja que canònicament per a la celebració d'aquesta havia de comptar amb un patrimoni suficient per al sosteniment del temple i dels seus clergues servidors i per a la contribució a l'economia de la seu diocesana, etc. Per això es podia qualificar com una *dotació*, a semblança de la dotació conjugal que la vella llei gòtica exigia per a la contracció d'un matrimoni condigne. La idea de l'església com a *sponsa Christi* era ben viva en la mentalitat eclesial de l'època i àdhuc s'expressa concretament en alguna dotalia parroquial.

Però no hem pas d'explicar el que el nostre autor exposa en el preàmbul i en la introducció d'aquest volum I i acabarà d'exposar en el darrer volum un cop completada l'edició del corpus documental. Ara cal solament deixar constància de la notable qualitat de l'obra de Ramon Ordeig, fruit d'un treball pacient de localització, identificació i recull de textos i de dades ben esparsos per arxius i biblioteques, de reconeixement i valoració de treballs parcials anteriors, i de l'aplicació d'una rigorosa metodologia a l'alçada de l'erudició historiogràfica més exigent. Aquesta resulta ben palesa en la pulcra transcripció dels documents, en la fixació crítica dels seus respectius textos, versions més solvents i variants significatives, anotacions erudites d'índole paleogràfica, diplomàtica, cronològica i històrica, solució encertada de les dificultats presentades sovint pels documents aplegats, etc. Sense oblidar els bons i amples registres que precedeixen cada document, tan orientadors per al lector no especialitzat, i la puntual seqüència heurística de fonts –amb la seva filiació– i edicions corresponents.

El present volum i s'acompanya d'un mapa ben il·lustratiu de localització geogràfica i consignació cronològica corresponent de les esglésies destinàries de dotacions dels segles IX i X, àmbit cronològic del mateix volum, i d'un valuós índex de noms de persona, de lloc (amb la seva eventual identificació actual) i, a més, d'aquells noms comuns més interessants per a l'estudi de les dotacions i, en general, de la Catalunya de l'època, degudament distingits per mitjà de diferent tipografia. La presentació material dels dos toms, digna i esplèndida. Cal felicitar la Fundació Gallifa de Vic per haver contribuït econòmicament a la seva edició.

No cal ponderar l'inapreciable servei que el treball d'Ordeig ha de proporcionar a l'erudició medievalista del nostre país en àrees ben diverses i la consegüent fretura que tenim de veure ben aviat acomplerta la publicació dels restants volums.

Josep M. Font i Rius

JUNYENT, Eduard, *La catedral de Vic*. Introducció de Miquel S. Gros i Pujol. Traducció text i peus d'il·lustracions d'Albert Estrada i Rius. Editorial AUSA (Col·lecció Museum, 2). Sabadell, 1995.

L'aparició d'aquest magnífic volum, dedicat a la Catedral de Vic, coincideix feliçment amb el 50è aniversari de la col·locació de les teles de la 3a i última decoració pictòrica que realitzà Josep M. Sert per als murs de la nostra seu, i també de la seva mort.

Els textos, que ocupen la 1a part del llibre, il·lustrats amb diverses fotografies en color sèpia, són els que, amb alguns retocs, va escriure el Dr. Eduard Junyent per a la *1a Guia de la Catedral*, la qual s'edità arran de la darrera restauració (1940-1945). Aquests, permeten seguir el fil de la història de la nostra seu, des de la 1a església de Sant Pere, del bisbe Gotmar, fins a l'actual, explicant amb rigor històric les successives ampliacions o reformes que ha sofert a través del temps i que queden reflectides en els diversos estils que la conformen.

Val a dir que les minucioses descripcions que fa de les composicions de Josep M. Sert, a qui conegué personalment i de qui va tenir el privilegi d'escollir-ne les explicacions, les converteixen en úniques i són una evidència del profund coneixement que tenia el pintor de les Sagrades Escripures, així com també de tots aquells temes que havia proposat per a les llumetes (realitzades pel seu deixeble Massot) i les voltes que malhauradament no va poder pintar.

Segueix una 2a part amb un reportatge fotogràfic a tot color de l'exterior i de l'interior de la Catedral des de diferents perspectives que posen de manifest la magnitud del conjunt arquitectònic i la sumptuositat del seu interior. Complementa aquesta secció una selecció de fotografies de les pintures de Sert que ocupen el Presbiteri, el rera-façana, el creuer i algunes de sobre les

capelles laterals. Aquestes il·lustracions, com totes les del llibre, són d'una gran qualitat.

Les seccions dedicades a les capelles laterals, la cripta, el retaule major, la sagristia i l'escriptori, ens mostren amb tota la seva bellesa els magnífics altars, retaules o sepulcres que sempre han quedat en un pla secundari. Les explicacions a peus d'il·lustracions estan ben documentades i són un bon complement al reportatge fotogràfic.

La part final del volum està dedicada a descobrir-nos algunes peces d'indumentària i d'orfebreria religiosa que s'exhibeixen ja en el Museu Episcopal o bé en el Petit Museu del Tresor de la Catedral (evangelisaris d'argent, creu processional, urna del monument, reliquiari, urna de Sant Bernat Calbó).

La Capella de la Rodona, el Claustre i la Sala Capitular o Capella de l'Esperit Sant tanquen aquest magnífic volum, sense mancar-hi també un petit reportatge dedicat a les sales nobles del Palau Episcopal.

Carme Rosés i Pou

ALBERCH, Ramon i VILA, Pep. *L'Epistolari del filòsof gironí Narcís Roure i Figueras*, Annals de l'Institut d'Estudis Gironins. Vol xxxiv, Girona, 1994.

Estudi i transcripció de l'epistolari d'un dels millors especialistes en l'obra de Jaume Bal-mes. Hi surten alguns corresponents de Vic (Jaume Collell, Segimon Cunill).

*Anuari Verdaguer, 1993-1994*, Eumo Editorial/Ajuntament de Barcelona, Vic, 1995. (Estudis Verdaguerians, 8).

Conté el sumari següent: *Estudis i notes*: «Fonts historiogràfiques de Colom de Jacint Verdaguer», Pere Farrés; «*Barcelona*, una poesia inèdita de Jacint Verdaguer presentada als Jocs Florals de 1866», Francesc Codina i Valls; «Notes sobre l'ús culte del català en algunes polèmiques dels anys vuitanta del segle XIX», Manuel Llanas i Ramon Pinyol; «Josep Robrenyo (1783-1838): exegesi constitucional d'un poema», Marc Lluch i Jordi Malé; «Onomàstica de l'oda *A Barcelona*», Josep Moran i Ocerinjauregui i Pere Poll i Barbarà; «Mots i versos de Jacint Verdaguer», Joan Requesens; «Joan Teixidor, una revisió de Verdaguer en els anys 30», Josep M. Balaguer; «Història i anàlisi d'una relació polèmica: Josep Yxart-Jacint Verdaguer», Rosa Cabré i Monné. *Textos*: «Josep Yxart, la decadència de los Juegos Florales de Barcelona», Rosa Cabré i Monné; «Josep Pijoan i Jacint Verdaguer», Anna M. Blasco Bardas. *Resenyes*: «Nous volums de la nova etapa de la "Biblioteca Verdagueriana"», Ricard Torrents; «*Rondalles*, Jacint Verdaguer», Josep Temporal; «*Epistolari de Jacint Verdaguer*, Vol. XI», Pere Tió. *Crònica*.

*Artesans de Centelles*. Text de Josep Paré i fotografies de Margarida Musach, Ajuntament de Centelles, 1994.

BAYÉS, Pilarín. Vd. Maria Carme Rosés.

*Bosch i Jover, Miquel: poeta d'ahir, d'avui i de sempre*, presentació i tria de textos de Ramon Vidal, Ajuntament de Balenyà, 1994.

Edició pòstuma dels millors poemes de Miquel Bosch i Jover (Calders, 1900 - Balenyà, 1960), un dels membres fundadors del Patronat d'Estudis Osonencs, verdaguerista, que exercí el seu magisteri a Hostalets de Balenyà des de l'any 1932. Les poesies editades corresponen a una selecció que va portar a terme l'any 1978 el seu amic Ramon Vidal i són només una mostra de la dedicació i la vocació de Bosch i Jover per a la poesia.

BOSCH I RODOREDÀ, Andreu. Vd. Jacint VERDAGUER, *Rondalles*.

CASACUBERTA, J. M. de. Vd. *Epistolari Verdaguer*.

CASTANY I LLUSSÀ, Josep, *Les coves prehistòriques de les Grioterres (Vilanova de Sau, Osona)*. Prèfate de J. Guilaine. Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs (Sèrie Monogràfics, 16) Vic, 1995 (Vd. ressenya *supra*).

CODINA, Francesc i PINYOL I TORRENS, Ramon, *Verdaguer i Barcelona*, Antologia a cura de..., Ajuntament de Barcelona, 1995.

Selecció de vint textos de diferents èpoques de Verdaguer que tenen per tema la ciutat de Barcelona en tres diferents aspectes i que els autors presenten en tres grups: espais i història de Barcelona; temes religiosos barcelonins; implicació íntima de Verdaguer amb la ciutat.

CONTIJOCH, Josefa, *Rimmel*, Editorial Columna, Barcelona, 1994.

CREUS, Jacint, *Àfrica i els europeus. El colonialisme*, Editorial Graó, Barcelona, 1994.

DUARTE, Carles. Vd. Miquel MARTÍ i POL.

*Epistolari de Jacint Verdaguer*. Volum XI (1899-1902). Transcripció i notes per J. M. de Casacuberta i J. Torrent i Fàbregas. Editorial Barcino, («Biblioteca Verdagueriana», 22, Barcelona, 1993).

ESPONA I PUIGSERINANELL, Lluís, *Les meves memòries (1919-1994)*, Editorial AUSA, Sabadell, 1995.

Visió personal d'un temps i d'un país que recull la trajectòria vital de l'autor i de la seva família. Testimoni de primera mà de la societat vigatana de bona part del segle XX.

FARRÉS, Maria Dolors, *Ciutat ambre*, Editorial Columna (Col·lecció Viena) Barcelona, 1995.

Novella, escrita en forma de dietari, que transcorre a la ciutat de Vic i que situa el seu protagonista en la línia fràgil que separa el món imaginari del món real.

FONTANELLA, Francesc, *Lo Desengany*, edició, introducció, notes i activitats per Maria-Mercè Miró, Editorial Bruño (Col·lecció Tinell, 18), 1995.

Edició didàctica d'aquest text de teatre barroc en llengua catalana que recull el de l'edició crítica, modernitzant-ne l'ortografia. Obra destinada a un públic molt ampli, va adreçada, sobretot, als alumnes de literatura, tant els de secundària com als de nivells superiors. La profusió de notes que il·lustren el text ajudaran a comprendre una obra allunyada en el temps i a superar-ne els problemes lingüístics.

GAJA, Salvador, *A la vora del Ter*. Pròleg d'Andreu Coll. Editorial Claret, Barcelona, 1994.

Edició pòstuma d'homenatge. Selecció de 62 poemes dividits en set apartats: l'amor, el poble, la mort, eucarístiques, marianes, naixements i reflexions.

GAROLERA, Narcís, *Problemes d'ecdotica en la prosa de Jacint Verdaguer*, dins, *La cultura catalana tra l'Umanesimo e il Barocco*, «Atti del V. Convegno dell'Associazione italiana di

Studi catalani» (Università degli studi di Venezia, 1992), Editoriale Programma, Padova (Italy), 1994, ps. 243-248.

GAROLERA, Narcís. Vd. Jacint VERDAGUER, *Flors de Calvari*.

GRABOLOSE, A. et alii. Vd. Pujol, Francesc d'A.: *l'obra*.

GROS I PUJOL, Miquel S., *El collectari-capitular de la Catedral de Vic -Vic, Mus. Episc., Ms 99 (LXIV)-*, Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1994.

GROS I PUJOL, Miquel S., *Els fragments de sacramentari. Vic, Museu Episcopal, frag. 5/8*, Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1995.

GROS, Miquel S. Vd. Eduard JUNYENT.

GROS, Miquel S. i MARQUÈS, Josep M., *L'antifonari de Sant Feliu de Girona -Girona, Museu Diocesà, Ms 45-*, Societat Catalana d'Estudis Litúrgics, Institut d'Estudis Catalans, Barcelona, 1995.

JUNYENT, Eduard, *La catedral de Vic*, traducció i presentació de Miquel S. Gros, Editorial AUSA, Sabadell, 1995.

Monografia que constitueix una guia bàsica de la seu vigatana. Volum luxosament editat que inclou una documentació gràfica excel·lent. (Vd. ressenya *supra*).

MARQUÈS, Josep M. Vd. Miquel S. GROS.

MARTÍ I POL, Miquel, *Un hivern plàcid*, Edicions 62 («Els llibres de l'Escorpí») Barcelona, 1994.

Llibre de poemes -quaranta-cinc- que reflecteixen el cansament físic i psicològic, segons definició del mateix poeta. Els temes de l'obra giren entorn del desengany i de la solitud. Una de les novetats estilístiques és l'ús d'un vers llarg en contraposició a altres formes mètriques més habituals a la seva poesia.

MARTÍ I POL, Miquel, *Degustació poètica*. Selecció de Carles Duarte. Barcanova, Barcelona, 1994.

Recull de poemes que consta de tres llibrets: *Tendresa*, *Terra* i *Autoretrat*, que tracten, respectivament, de l'amor, del paisatge i la gent, i de les reflexions íntimes del poeta.

MEDINA, Jaume, *L'anticatalanisme del diari ABC (1916-1936)*, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Montserrat, 1995.

Estudi d'aquest diari fundat per la família Luca de Tena durant el període 1916-1936. Comprova que l'anticatalanisme del diari madrileny ha passat per períodes de més o menys agressivitat segons sigui més o menys puixant la recuperació nacional de Catalunya.

MIRÓ, Maria-Mercè, *L'amor i la sàtira en la poesia de Francesc Fontanella (1622-1701?)*, dins *La cultura catalana tra l'Umanesimo e il Barocco*, «Atti del v Convegno dell'Associazione italiana di Studi catalani» (Università degli studi di Venezia, 1992), Editoriale Programma, Padova (Italy), 1994, ps. 321-328.

MIRÓ, Maria-Mercè. Vd. Francesc FONTANELLA.

MOLAS, Joaquim. Vd. Ricard TORRENTS.

OMS I DALMAU, Manuèl, *Osona 93. La guerra vista per un nen*. Vic, 1993.

Història de les vivències de la Guerra Civil (1936-1939), vistes per un nen d'onze anys, el propi autor, en l'espai geogràfic que abasta Santa Eulàlia de Riuprimer, Muntanyola i Vic.

ORDEIG I MATA, Ramon, *Les dotaries de les esglésies de Catalunya (segles IX-XII)*. Estudis Històrics (Diplomatari 1 i 2), volum I (segles IX-X). Primera i segona part. Vic 1993-1994 (Vd. ressenya *supra*).

ORRIOLS, Lluís, *La contribució d'Osona a la llengua catalana*. Vol. 1, Curial Edicions Catalanes, Barcelona, 1994.

PINYOL I TORRENS, Ramon. Vd. Francesc CODINA.

PLADEVALL I FONT, Antoni, *Taradell. Passat i present d'un terme i vila d'Osona*. Editorial Eumo, Vic, 1995.

Història de Taradell des dels seus orígens fins a finals del segle XVIII.

PLANS, Lluïsa. Vd. Jacint VERDAGUER, *En defensa pròpia*.

Pujol, Francesc d'A. *L'obra*. Recopilació i tria d'Assumpta Grabolosa, Trinitat Montero i Maria Carme Montes. Disseny i portada de Joan Josep Guillén. Textos introductoris de Jacint Sala i Elies Mas. Comissió per a la Recerca del Patrimoni Cultural de Manlleu, 1994.

PUJOL, Ramon, *Història de Torelló (1931-1975)*. Edició d'autor. Torelló, 1994.

*Reduccions, revista de poesia*, núm. 59. Vic, setembre, 1993.

*Textos*: Josep Grau, Jordi Domènech, Carles Duarte, Vicent Nàcher, Dalibor Plichta i Alexandr Kliment (trad. Monika Zgustová). *Estudis*: Jordi Malé. *Notes*: Marçal Subiràs i Antoni Prats.

*Reduccions, revista de poesia*, núm. 60. Vic, desembre, 1993.

*Textos*: Miquel Martí i Pol, Sebastià Alzamora, Antoni Pladevall i Arumí, Josep Lluís Roig, Marina Solís i Mário de Sa-Carneiro (trad. d'Arnau Pons). *Estudis i Comentaris*: Lluïsa Julià. *Notes*: Carles-Jordi Guardiola i Lluís Alpera.

*Revista Vic. Publicació anyal de divulgació vigatana*. Vic, 29 de juny de 1995.

Conté el Sumari següent: «Verdaguer en els seus 150 anys del naixement»; Josep M. Solà i Sala: «En Felip de Palacios»; Pere Puig i Font: «Miquel Bosch i Jover»; Antoni Pladevall i Font: «Sant Sixt de Miralplà»; Miquel S. Ylla-Català: «Jacint Verdaguer. Visió de Sant Miquel dels Sants»; Iolanda Ojeda: «Recordant Martí Genís»; «Festes Cíviques S. Miquel»; Vicenç Pascual: «Les tres decoracions de la catedral de Vic»; Ramon Masferrer Solà: «Efemèrides vigatanes, 1994».

RIERA, Josep, *Revaguarda*. Pròleg de Maria Dolors Alibés. Editorial Columna/Ajuntament d'Oristà, 1994.

Recull dels poemes escrits durant l'últim any. Altres llibres d'aquest interessant poeta d'Oristà són: *A plena pell* (1989), *Del joc al seny* (1991) i *Amb les mans al fang* (1993).

ROCAFIGUERA I ESPONA, Montserrat de, *Osona ibèrica: el territori dels antics ausetans*. Pròleg de M. Àngels del Rincón. Publicacions del Patronat d'Estudis Osonencs (Sèrie «Osona a la butxaca», 16), Vic, 1995 (Vd. ressenya *supra*).

RINCÓN, M. Àngels del. Vd. Montserrat de ROCAFIGUERA.

ROSÉS, Maria Carme. Il·lustracions: BAYÉS, Pilarín, *Petita història de F. Pla «El Vigatà»*, Editorial Mediterrània/Ajuntament de Vic, Barcelona, 1994.

Llibre dedicat a aquest pintor, el més significatiu del darrer quart del segle XVIII català. Text i il·lustració, fruit d'un treball acurat, ens apropen al personatge i a la seva obra. M. Carme Rosés remarca amb encert la influència de l'Enciclopedisme, especialment en la decoració mural de Casa Cortada de Vic per a la qual «El Vigatà» escollí el tema de la novel·la de Fenelon *Les aventures de Télémaque*, tan actual en aquell moment.

ROSÉS, Maria Carme. Il·lustracions: BAYÉS, Pilarín, *Petita història d'Eusebi Molera i Bros*, Editorial Mediterrània/Ajuntament de Vic, Barcelona, 1995.

La vida massa desconeguda i prou pintoresca d'aquest vigatà il·lustre és ben reflectida en aquest treball que ens recorda tant la vinculació del personatge amb el Vic del Círcol Literari com la seva aventura americana en els dos vessants més importants: la construcció de la cadena de fars de la costa de Califòrnia i la reconstrucció de la ciutat de San Francisco després del terratrèmol i de l'incendi.

SUNYOL, Joan, *Retorns*. Pròleg d'Albert Manent. (Viena-Columna, 79), Ed. Columna, Barcelona, 1994.

Llibre de records, expressat en llenguatge poètic i amb una gran força evocadora.

SUNYOL, Víctor, *Articles, pròlegs, discursos i altres escrits* (I), Col. Jardins de Samarcanda, 8. Eumo Editorial/Cafè Central, Barcelona, 1994.

TERRICABRAS, Lluís, *Desconcert*, Editorial L'Aixernador, Argentona, 1994.

Volum de contes.

TORRAS, Xavier, *La Vall de Torelló als segles XVI i XVII: Una història de paraires i bandolers*, Eumo Editorial, Vic, 1995.

TORRENT I FÀBREGAS, J. Vd. *Epistolari de Jacint Verdaguer*.

TORRENTS, Ricard, *Verdaguer. Estudis i aproximacions*. Pròleg de Joaquim Molas, Eumo Editorial, Vic, 1995

Conté disset estudis agrupats en tres blocs que corresponen a tres èpoques de la vida de Verdaguer, respectivament: joventut, plenitud i anys de crisi. El darrer capítol transcriu el poema inèdit *La pomerola*, de clar contingut autobiogràfic, del qual Torrents en fa l'edició crítica, que és sens dubte la millor part del llibre.

TORRENTS, Ricard, *Un poeta per a un poble*, Eumo Editorial, Vic, 1995.

Biografia de Jacint Verdaguer, reedició (Ed. Blume, Barcelona, 1980).

TORRENTS, Ricard. Vd. Jacint VERDAGUER, *Onze poesies...*

VERDAGUER, Jacint, *Rondalles*, a cura d'Andreu Bosch i Rodoreda, Editorial Barcino (Biblioteca Verdageriana, 20), Barcelona 1992.

VERDAGUER, Jacint, *En defensa pròpia*. A cura de Lluïsa Plans. Edicions de La Magrana (L'Esparver Llegir, 55), Barcelona, 1994.

Verdaguer, Jacint, *Onze poesies i una rondalla*. Selecció de textos i cronologia de Ricard Torrents, Ajuntament de Vic, 1995.

VERDAGUER, Jacint, *Flors del Calvari*. A cura de Narcís Garolera. Editorial Columna, Barcelona, 1995.

Nova edició que posa «a l'abast dels lectors d'avui, en volum independent i amb les màximes garanties textuais, un títol destacat de la producció literària de Jacint Verdaguer, revelador del canvi operat en la poesia d'aquest autor als darrers anys de la seva vida». L'editor, Narcís Garolera, escriu també la introducció als textos: l'estudi «*Flors del Calvari*, un tombant en la poesia de Verdaguer».

VIDAL, Ramon. Vd. *Bosch i Jover, Miquel: poeta...*

VILA, Pep. Vd. Ramon ALBERCH.

VILA I ESPONA, Pere, *Mig Oleguer, mig Terracuita, remembrances de Prats de Lluçanès*, (Col·lecció «Les Tres Fonts»), Ajuntament de Prats, 1994.

Repàs de la vida social de la vila, des de 1919 fins a 1993, que conté moltes anècdotes viscudes per l'autor.

VINYETA, Ramon, *Llegendes i tradicions del Collsacabra-Guilleries*, Torelló, 1994.

Setze narracions que alternen llegendes i tradicions, acompanyades de fotografies i dibuixos de l'autor i d'altres col·laboradors: Pilarín Bayés, Joan Rifà, J. M. Pericas, etc.

VINYETA, Ramon, *La Pica d'Estats. La gesta de mossèn Cinto*, Caixa de Manlleu/Ed. Foto-Sport, Torelló, 1995.

Evocació del vessant excursionista de Jacint Verdaguer. Descripció geogràfica d'aquest indret del Pirineu i vicissituds de l'ascensió. Il·lustrat amb abundant documentació fotogràfica.

M.M.M.